

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

12 Precipitantiu[m] (Schnell narre[n]) Nole. Subito sine [con]silio exeq[ui]
p[ro]positu[m]: p[rae]cipitanter fnias p[ro]ferre: p[rae]cipita[n]ter dubia
decidere; secreta p[ro]pria reuelare: ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

lia nisi deus hac secta sacre scripture innitentē irrefragabiliter appro-
baretz ordinaret ad salutem. Rogemus.

Feria. iij. post Reminiscere. xiiij. Martij

Stulcorum infinitus est numerus. Eccl. i. Evangelium.

Dodecima turba stulcorum sunt precipitates (schnell narren) **D**
Ipsi sunt qui de agendis ubi potest esse dubium non habent sufficienter
examinatorem et consilium mentis sed subito disponunt et ponunt
se ad faciendum quod menti occurrit contra illud: sibi sine consilio
facias. s. mentis Eccl. xxiiij. ex Antho. lib. ij. ti. v. ca. x. Horum stulticia ap-
pellatur precipitatio: et habet pro similitudine quam habet ad corporalem precipitatem. Di-
citur enim precipitari secundum motum corporalem quod a superiori in unam venit secundum impe-
tum quedam propriam motum vel alicuius impellentis non ordinate descendendo per
gradus: sicut ad lram de de Rasia quod precipitavit semetipsum virum in tur-
bas. ij. Mach. xiiij. ne scaperet a gentilibus: et de mulieribus que circumcide-
rat filios suos: ut observaret legem dei quod precipitauerunt eos per muros ci-
uitatis. ij. Mach. vj. Summum autem bonum aie est ipsa ratio. Immo autem eius est
operatio per corpus exercitata. Gradus autem medij per quos oportet ordinate descen-
dere sunt isti: memoria preteritorum/intelligentia presentium/solertia in consideran-
dis futuris eventibus et rationatio preteritis unum alteri et docibilitas per quam
quis acquiescit sententis maioribus que sunt preter prudentie/ad quam pertinet bene
consilium: et per hos gradus descendit homo recte consiliando. Si quis autem ferat in age-
ndo per impetum voluntatis vel passionis/praesentis his gradibus/erit vitiosus
precipitationis et imprudentie: habet faciunt huius generis fatui (schnell narren)
Igitur secundum nomen eorum sic et laus sua. Potest autem dinosci sex nolis.

Prima igitur nota est: subito sine consilio operari propositum. Sunt enim ut
pediti/qui cum aliquid eis faciendum occurrerit siue proferunt/mor sine suf-
ficien-
ti examinatōe subito disponunt facere quod primo menti occurrit: que
admodum sufficienter declamatum. Vere stulti sunt: qui frequenter cadunt in
peccata aliquam mortalia. Nam si aliquis precipitater facit aliquid et auertens se a re-
gulis diuinis ut retinens et repudiatis diuina documeta: sic est morta-
le: et deus etiam temeritas talis precipitatio. Si vero precipitater agit absque consilio et
temptu diuine regule sed cum detrimento seu defectu eorum que sunt de ne-
cessitate salutis: iteque est mortale. Vel circumstantia que reperit cum mortali: sic
cum debeat quis semel in anno confiteri et conicere/subito accedit ad confessio-
nem sine aliquo cogitatore: cum tamen habeat intricamenta et graua peccata: propter
quod parum deus et multa omittit graua/que de facili menti occurrissent: et
sic subito comunicat indispositus: iste precipitater facit confessionem:
et est ibi mortale peccatum. simile de disputatione. Si autem aliquid
precipitater operatur absque detrimento eorum que sunt de necessitate sa-
lutis/erit veniale.

Secunda nota est: precipitater sententias preferre. Sunt qui non bene examina-

Præcipitantiū

tis et pensatis causis finias pferūt. Contra illud quod Euarist^{us} papa dicit: Deus omnipotens ut nos a precipitate sine platea precipiceret/cum omnia nuda et apta sint oculis eius: mala Sodome noluit audita iudicare postquam manifeste cognosceret quod dicebant. unde ait: Descenda et videbo virum clamorem qui venit ad me/ope pleant/an non ita ut sciam. Quod fecit ut nobis crederet plura daret/ne precipites in discutendis et iudicandis negociis essemus. ij. q. j. deus. Dominus postulat de adultera iudicare et dare finiam/non statim dedit iudicium: sed inclinans se deorsum/digito scribebat in terra. Typice nos instruens ut cum primorum errata respicimus/non autem iudicemus reprehendendo/quod ad conscientiam humiliter reuersi/digito discretis solerter exculpemus: et quid aditorum nostro placeat/quod ve displiceat examinatōe dirimemus.

3. Sicut et Moyses querelas populi et causas ingressus tabernaculum referebat ad dominum: et postea rñdebat. ij. q. ij. summopere.

Tertia nola est: precipitate dubia decidere. Stultitia magna est hoc et precipue in factis conscientie/vbi dicitur piculum anime. ait Gregorius: In rebus dubijs non debet esse iudicium absolutum. xxiiij. distm. habuisse. vbi glossa dicit de triplici ambiguitate. scilicet iuris facti et persone: quæ ad modum deducit Antho. Sicut ego dimitto alias: et de sola iuris ambiguitate dico: quia in tali sit cauendum a precipiti decisione: quod admodum piculosa est/nisi hec seruetur. Primum quod presules in dubijs id sequantur quod non sit contra euangelium/aut decreta non abrogata per consuetudinem. dist. xiiij. sic quodam. Secundum quod vbi sunt contrarie opiniones doctorum celeberrimorum non precipitet finiam quod ita vni opinioni adhereat/ut alteram condemnet quasi hereticam et danabilem. Tertium quod tutiore via consulat et eligat precipue ante factum. Est ad h. b. Tho. in quodam libris/et contra multos predicatores et confessores/faciles ad iudicandum aliquid esse mortale. Erant hac nola insigniti Josue cum principibus tribuum/et Baabonitis dādo rñsum erant precipites nimis. Josue. ix. Et Natban ipsi David/de edificatio templo. ij. Regum.

i. Quarta nola: secreta propria precipitate reuelare. Caueat sibi quilibet ne sit pceptus in manifestandis secretis: quia alius incidet in multa mala. Nam paucissimi reperiuntur fideles ad ea seruanda: sed habebunt posthac ut puto proprium locum. Hieremic. ix. dicit. Unusquisque a primo suo se custodiat: et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis supplantans. id est decipiens in reuelando secreta. Sic Sampson quia pceptus fuit ad reuelandum secretum eius in quo consistebat fortitudo sua Dalile: cum plures expritus esset malitia eius tonsio capite ab ea/cum dormiret in gremio eius: captus fuit a Philistis et excecatus. Judi. xvj.

3. Quinta nola est: precipitatio in opere/puta domus edificatio: sed et de hac specialis erit turba postea: dum videlicet aliquis appetens nouam domum fabricare/cum non habeat expensas sufficientes vel modum/pceptus esset in illo tempore. Unde Calixtus papa: Nos (inquit) tempore egerimus/ut maturius quod agamus: non precipites minus consilia et opera nostra: neque ordinem corrumpamus. dist. v. poterit.

Serta nola est: eligere vel assumere precipitater. Op^o esset vtiq; precipitatis: si q; aliquē sine noticia ei^o v^l examinatōe eligeret subito i rectore vel p̄fessore: vel assumeret ad sacerdotiū vel ad religionē: vel ip̄e assumeret aliq; opus arduū sine discussione sue facultatis. Ne sūt nolē se fer q; dīnosci p̄nt hi fatui: q̄tinus si tu te repies habere has nolas/ eas excutere discas: z teipm cognoscas esse stultū/sapiēs q; fias. Non em̄ est parua ignominia esse de h̄ stultoz numero. H̄nt num̄ matrē infamem: q; hoz stultoz est genitrix. Et q̄ est (in q; s) mater eoz: luxuria. Nec em̄ maxime absorbet aiā: z trahit ad sensuale delectatiōem in q; abstractiōe p̄sistit p̄fectio cuiuslibet virtutis intellectualis: vt in ij. ij. q. liij. ar. vj. Et q; pater eoz: diabolus. Sicut em̄ virtuose operās p̄siderat circumstantias/ vt recte sint z p̄grue ad finem: ita z ecouerso diabolus cū instigat ad malū inducere conat̄/ vt subito op̄et sine aliq; examinatōe vel discussione piculi. Lenta virtus (ait Ougenes) z cūctatrix añ iudicat q; incipiat/ qd decoz/ qd honestū: inq̄tas oīa precipitat de pc. di. iij. inter hec. Sic sic z mēbra diaboli maligni iudei turbati p̄tra Ch̄m arguēte incrudelitātē ip̄oz in Nazareth/ duxerūt eū vsq; ad sup̄ciliū mōtis vt precipitarent eum. Lu. iij. Quatiun̄ he nolē ad aures nostras in irrisiōne nostrā. Per oēs natōes vulgo dici solet: Gallos añ factū/ Italos in facto/ Alemanos post factū prudētes esse. Hoc de nobis d̄r/ scribit̄ z famat̄: Aleman guckguck. Est nobis vnū p̄ciosum epitheton/ q; veraces simus z fideles. S; heu falsitas z dolositas inualuerūt apud nos. Itaq; fiet vt infima z fer erim^o oim̄ gē/ tium/ hac vbi fuerim^o p̄rogatiua veracitatis z fidelitatis p̄uati. Im̄ propat dñs i euāgelio filijs Zebedi hodie eoz imprudētiā: Nescitis qd petatis. Assimulant̄ rursus in speculo n̄ro nō sine ludibrio z irrisiōne precipites ei q; asino nōdū p̄fecte strato nitit̄ isidere/ q; inter eq̄tandū cadit: q; nō p̄us scit parare sellā q; vult eq̄tare/ si is cadit incōsult^o risū mouēs erit stultus. S; tolerabile est/ ridiculū fieri/ nisi etiā efficeret odibile precipitatis stulticia. Dicit Sapiēs Eccl. ix. Temerari^o in verbo odibilis est. Et qd m̄tz si p̄ceps ad loq̄ndū sit odibilis/ cum exq; subito loq̄t qd m̄ti occurrit/ nō examinādo v̄ba: oporteat (p̄supposita humana fragilitate) q; dicat multa incōtinētia z displicētia auditoribz. Ideo z diligēter admonet Sapiēs dicens Eccl. v. Ne temere qd loq̄ris. S; ais: nōdū q; odiuit mibi tumorē (man bat mir noch kein hül gebahr) q; diu inde nō ledor aut dānū patior/ nihil curo. Plane dānū nō deerit z plaga magna nimis fatuis/ nisi mentiat̄ David: Dilexisti oīa v̄ba precipitatis lingua dolosa. Et qd inde audi. Propterea deus destruet te in finē: euellet te z emigrabit te de tabernaculo tuo z radicē tuā de terra viuentiū. Ps. ij. Notate v̄ba: signate m̄steria. Destruet te in finē: esto hic nō destruaris: q̄ppe q; non obstante precipitatiōe in prosperitate incedis/ q̄uis non sine pena q̄tidiana: tan

Procorum

den tñ in fine de terra eradicaberis vivētū alibi: qñtis hic in bents
ducas dies tuos. Fleuit Jesus cognoscens futura mala civitatis Die
rusalē/in pñtiar tñ gaudētis. Est. al^o testis Job. xvij. Precipitabit
cum filiū suū/z immitteret in rete pedes ei^o. Dic qd fecit perire metue
dū hūc cesarē Juliū sp cautū/ vt in senatu tot vulneribz occumberet
plane p̄cipitatio. Si cñ legisset eplam sibi añ senatū porrectā/nō in
terisset: si qdē p eā certior reddid^o erat sup iurātōe p̄tra cū facta. Sz
qd exteros recēsem^o. Anteaqz fructū vetitū gustauerat Adā: Si p̄
sperisset dedec^o atqz nephas: De paradisiaco non pulsus gramine nus
dus Exisset facti p̄mia dura lucēs. Asabel in p̄sequēdo Abner duces
exercit^o Ioboseth p̄ceps fuit: nec voluit desistere ad v̄bū ip̄i Abner: p̄
pter qd corruit occisus ab ip̄o Abner. ij. Re. ij. Nicanori amputatus
fuit caput/lingua z dextra p̄p̄ sua p̄cipitātōem. j. Mach. vij. Et Jo
nathas occidit a Triphone sibi munera exhibēte. i. ma. xij. Merito
cautos nos reddere dñc hec z alia multoz ḡsta z grauissima ex p̄cis
pitio dāna inflicta: ne z nos hac stultitia p̄mamur: qñ pon^o eā excuti
amus: eo qz nedū odibiles z ridiculosos nos efficit: sz etiā maledicti
p̄ris diaboli z ifamis luxurie filios p̄stituat. Projiciam^o ḡa nob fas
tuitatē hāc z sapiētes efficiamur filij sapie p̄ris: vt h̄ grām eterni p̄ris
p̄sequimur/z alibi p̄ ignominia fatuitatē glām cōmitem^o. Ad quā pd. zc.

Feria. v. post Reminiscere. xij. Martij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl. j. Euangelium.

Oscinatertia turba stultoz est luxuriosoz p̄coz (buol nar
ren) h̄ coz nomē p̄p̄ū p̄ter ceteros stultos. Nā ois hō talis
cuiuscūqz sint p̄ditōis stultos appellat. z qdē recte: sunt et
em. Et cū stultitia ex oibz vitijs nascat/ p̄cipue tñ ex illa lux
ruria nasci d̄r a b̄tō I ho. q̄ z rōem assignat/ quā trāscō. Si q̄s sit inui
dia/auaritia/ira aut alio quis vitio affect^o/nō appellat tñ stult^o: sed si
h̄ vitio luxurie fuerit captus/d̄r stult^o. Neqz solū vulgus luxuriosos
stultos appellat: sed etiā in sc̄ptura sacra h̄ vitium stultitia appellat. Nā
cū Amon stuprare nitit^o sororē suā I hamar/ ip̄a ait: Noli facere stulti
tia hāc. ij. Re. xij. Eteoz quō multa sint ḡna stultoz: qdā sodomite/ q̄
dā sacrilegi/adulteri/stupratores v̄ginū/ alij simplices fornicarij: ab oī
bus sc̄itū est: neqz opus resumere que supioribz p̄ me frequēter dicta
sunt. Et q̄uis satis noti sint/ vt nō opus esset eis nolas appēdere q̄bz
noscerent: tñ vt seruē ordinē hacten^o obseruatū/z siles alijs stultis s̄
ant/ q̄siui z inveni nolas nō paucas/ q̄s enumerare cursim tñ statui.
Prima igit nola est cecitas mētis: blintheit des gemüts. Secda ē
p̄cipitatio: verwegenheit. Tertia est inconsideratio: vnwarnlichkeit
Quarta nola est incōstantia: vnsterkeit. Quinta est amor sui. Sexta
odiū dei. Septima affectus p̄sentis seculi. Octaua desperatio futus